

Organ Kyrkorådet

Plats och tid Kyrkans hus, Vingåker, tisdag 2 december 2025 kl. 19:00

Beslutande
Ingrid Hultgren
Lars Gunnar Karlsson
Margareta Karlsson
Ingvar Lind
Kjell Lind, tjänstgörande ersättare
Inger Lindfors
Karola Lindqvist Wahlbeck, kyrkoherde
Arne Persson
Kjell Sternberg
Peter Vogt, ordförande

Övriga deltagare
Mikael Eriksson, tillförordnad kyrkogårdsföreståndare §§ 85-87
Carl-Henrik Gustavsson, sekreterare
Sven-Arne Pettersson, ersättare
Nils Vikman, ersättare

Ledamöter som
anmält förhinder

Utses att justera Margareta Karlsson

Justeringens
plats och tid Kyrkans hus, Vingåker, torsdag 4 december 2025, senast kl. 15:00.

Under-
skrifter
.....
Peter Vogt, ordförande

.....
Carl-Henrik Gustavsson, sekreterare

.....
Margareta Karlsson, justerare

ANSLAG/BEVIS

Protokollet är justerat. Justeringen har tillkännagivits genom anslag.

Organ Kyrkorådet i V. Vingåkers och Österåkers pastorat

Sammanträdesdatum 2025-12-02, kl. 19:00

Datum för
anslags uppsättande 2025-12-05 Datum för
anslags nedtagande 2026-01-02

Förvaringsplats
för protokollet Församlingsexpeditionen, Kyrkans hus, Vingåker

Underskrift
.....
Cecilia Ramäng

Utdragsbestyrkande

Kyrkorådet § 75

Mötets öppnande och upprop

Ordförande Peter Vogt hälsar alla välkomna till mandatperiodens sista kyrkorådssammanträde och förklarar mötet öppnat.

Upprop genomförs.

Dagordningen godkänns.

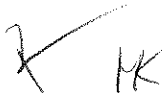
R PK

Kyrkorådet § 76

Protokollsuppföljning

Föregående sammanträdesprotokoll läggs till handlingarna.

JUSTERANDES SIGN

Handwritten signature, possibly initials 'JK'.

UTDRAGSBESTYRKANDE

Kyrkorådet § 77

Personalärenden

Kyrkoherde Karola Lindqvist Wahlbeck berättar att pastoratets kyrkvaktmästare kommer att byta arbetsuppgifter till kyrkogårdsarbetare. Tills vidare tjänstgör vikarier som inre kyrkvaktmästare. Pastoratet har beställt en arbetsvolymmätning av Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation. När resultatet av mätningen presenterats ska rekryteringsarbetet av fasta kyrkvaktmästare påbörjas.

JUSTERANDES SIGN

UTDRAGSBESTYRKANDE

Kyrkorådet § 78

Budgetuppföljning januari-oktober 2025

Ekonom Carl-Henrik Gustavsson redogör för budgetuppföljning av årets tio första månader. Församlingsverksamheten bedöms göra ett överskott vid räkenskapsårets slut. Begravningsverksamhet bedöms göra ett mindre underskott i förhållande till årets budget.

JUSTERANDES SIGN

A handwritten signature in black ink, consisting of a stylized 'K' followed by a series of loops and a final 'K'.

UTDRAGSBESTYRKANDE

Kyrkorådet § 79

Beslut om sammanträdesdatum 2026

Sekreterare Carl-Henrik Gustavsson presenterar ett förslag till sammanträdesdatum för 2026. Förslaget har tagits fram i samråd med ordförandena för kyrkoråd, kyrkofullmäktige och församlingsråden.

Sammanträdena förslås äga rum följande datum:

Kyrkorådet

Tisdag 3 februari 2026

Tisdag 17 mars 2026

Tisdag 21 april 2026

Tisdag 9 juni 2026

Tisdag 8 september

Tisdag 20 oktober

Tisdag 1 december

Kyrkorådets arbetsutskott

Tisdag 20 januari

Tisdag 3 mars

Tisdag 7 april

Tisdag 19 maj

Tisdag 25 augusti

Tisdag 29 september

Onsdag 18 november

Kyrkorådet beslutar

att fastställa sammanträdesdatum 2026 för kyrkorådet och kyrkorådets arbetsutskott.

Kyrkorådet § 80

Beslut om revidering av kyrkorådets delegationsordning

Ekonom Carl-Henrik Gustavsson berättar att en genomgång har gjorts av pastoratets stiftelser. Pastoratet har numera beviljats tillstånd att dela ut stiftelsernas kapital, inte bara dess avkastning. Stadgarna för några av stiftelserna föreskriver att kyrkoherden eller prästerna i församlingen ansvarar för förvaltning av stiftelsen. I andra fall är det kyrkorådet som ansvarar för stiftelserna i likhet med pastoratets ekonomi i övrigt.

Kyrkorådet beslutar

att beslutanderätten för förvaltning av pastoratets stiftelser, liksom beslut om utdelning i enlighet med stiftelsernas ändamål, ska delegeras till pastoratets kyrkoherde och ekonom i förening, med undantag för de stiftelser där stadgarna redan föreskriver vem som äger beslutanderätten.

Kyrkorådet § 81

Information

40-timmarsvecka

Kyrkoherde Karola Lindqvist Wahlbeck berättar om Svenska kyrkans nya kollektivavtal som bland annat gör gällande att all heltidsanställd personal kommer att arbeta 40-timmarsvecka från och med 1 januari 2026, men med rätt till kompensatorisk ledighet vid arbete på helgdagar. Tidigare har vissa yrkeskategorier arbetat 38,25 timmar per vecka men utan rätt till kompensatorisk ledighet.

Lagning av taket i Västra Vingåkers kyrka

Kyrkoherde Karola Lindqvist Wahlbeck berättar om taket i Västra Vingåkers kyrka. En provisorisk lösning är på plats sedan en risk för ras av takputs upptäcktes. Nästa steg blir färgskanning av vinden. Framöver är avsikten att söka kyrkoantikvarisk ersättning för att genomföra större renoveringsåtgärder på taket.

Kyrkans vård och värn

Kyrkoherde Karola Lindqvist Wahlbeck berättar att en utbildningsdag har ägt rum i Västra Vingåkers kyrka. Medarbetare från pastoratet och andra församlingar i kontraktet utbildades i vård och skötsel av kyrkorum och inventarier.

Kyrkorådet § 82

Redovisning av övriga delegationsärenden

Kyrkoherde Karola Lindqvist Wahlbeck berättar att pastoratet har tackat nej till ett erbjudande om att emot folkdräkter i gåva (kyrkorådet 2025 § 70).

JUSTERANDES SIGN

UTDRAGSBESTYRKANDE

Kyrkorådet § 83

Övriga frågor

Sven-Arne Pettersson frågar om renoveringen av Baggetorps församlingshem är färdig. Kyrkoherde Karola Lindqvist Wahlbeck bekräftar att renoveringen är färdig men att slutbesiktning inte har ägt rum ännu.

Kyrkorådet § 84

Beslut om kulturgravar

Sekreterare Carl-Henrik Gustavsson berättar att Fredrikssons arkitektkontor AB har genomfört en gravvårdsinventering för pastoratets räkning. De har sammanställt förteckningar över vilka gravvårdar på Västra Vingåkers och Österåkers kyrkogårdar som bedöms vara kulturhistoriskt värdefulla.

Kyrkorådet beslutar

att gravvårdarna som Fredrikssons arkitektkontor AB bedömt som kulturhistoriskt värdefulla ska få status som kulturgravar, under förutsättning att Länsstyrelsen inte har några invändningar mot beslutet.

Kyrkorådet § 85

Beslut om upplåtelse av gravrätt för kistor

Kyrkogårdsföreståndare Mikael Eriksson berättar om ett tidigare inriktningsbeslut som gjort gällande att gravsättning av kistor på Västra Vingåkers kyrkogård enbart ska ske på de nyare delarna av kyrkogården. Syftet har bland annat varit att inte skada stoff eller askor samt att undvika att stöta på gamla kistor eller urnor vid gravsättning av nya kistor. Det negativa med rådande inriktningsbeslut är emellertid att det bedöms finnas en risk att de äldre delarna av kyrkogården blir en oanvänd park om de saknar aktiva gravrätter.

Kyrkogårdsföreståndaren föreslår därför att gravsättning av kistor inte lägre enbart ska hänvisas till de nyare delarna av Västra Vingåkers kyrka.

Kyrkorådet beslutar

att, under förutsättning att så kan ske i enlighet med begravningslagstiftningen, kvarter: 21; 22; F; G; C; CD; K; L; M; I samt 27–30 får upplåtas för nya gravrätter för eventuella kistor om det inte har varit någon jordfästning där på 50 år och gravrätten får upplåtas av pastoratet.

Kyrkorådet § 84

Information från kyrkogårdsförvaltningen

Kyrkogårdsföreståndare Mikael Eriksson berättar att en digital bisättningsjournal kommer att införas i pastoratet. När en urna eller kista levereras till eller hämtas från pastoratet kommer in- och utcheckning att ske i ett datorprogram.

JUSTERANDES SIGN

UTDRAGSBESTYRKANDE

Kyrkorådet § 87

Mötets avslutning

Ordförande Peter Vogt önskar alla närvarande en god jul och nytt år förklarar mötet avslutat kl. 19:40.

JUSTERANDES SIGN

UTDRAGSBESTYRKANDE

R NK

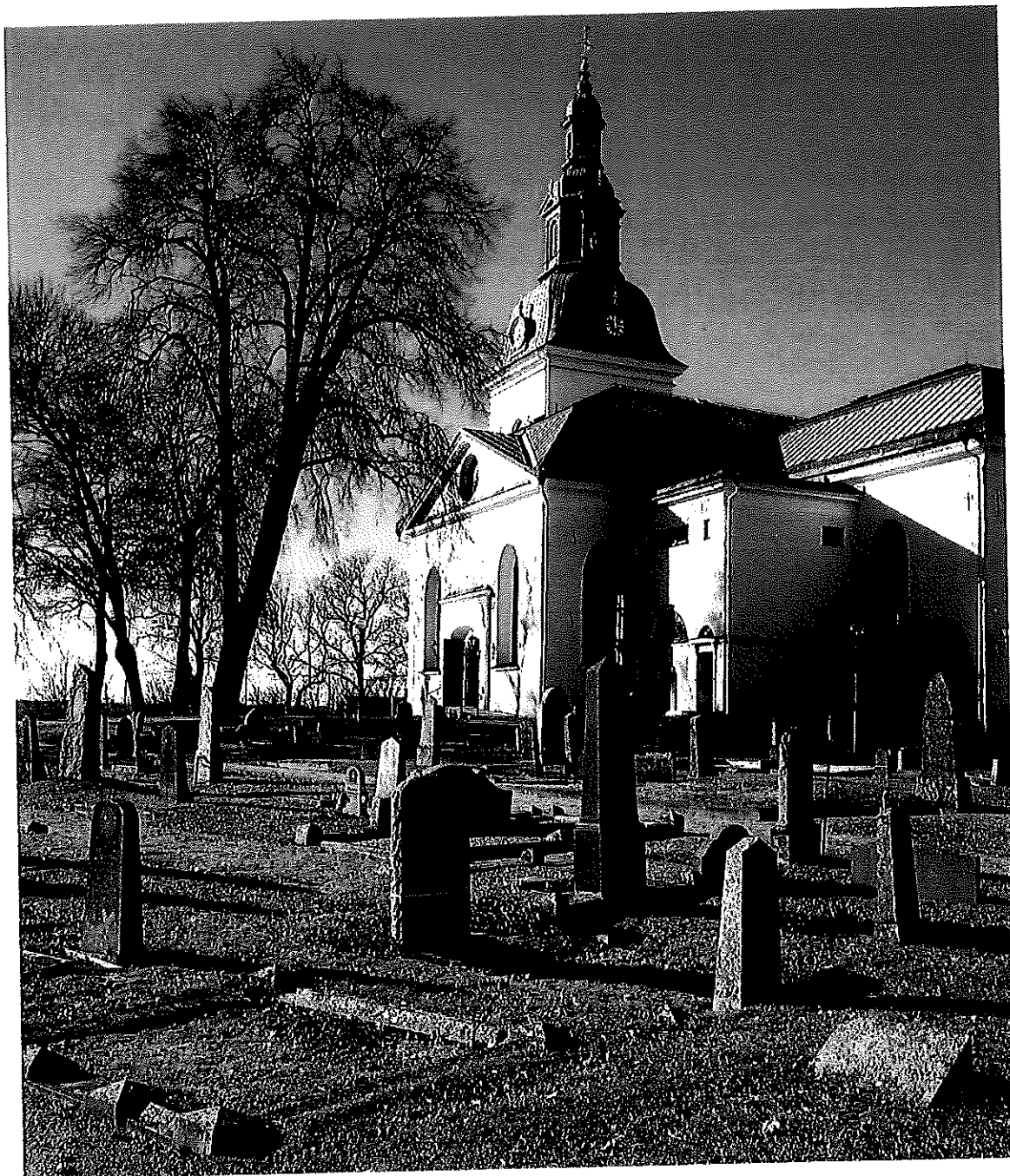
Sammanträdesdatum 2025

	KF	KR	AU	VVFR	ÖFR
Tisdag 20 januari			AU		
Tisdag 27 januari					ÖFR
Tisdag 3 februari		KR			
Tisdag 10 februari				VVFR	
Tisdag 3 mars			AU		
Tisdag 10 mars					ÖFR
Tisdag 17 mars		KR			
Tisdag 24 mars				VVFR	
Tisdag 7 april			AU		
Tisdag 21 april		KR			
Tisdag 5 maj	KF				
Tisdag 12 maj					ÖFR
Tisdag 19 maj			AU		
Tisdag 26 maj				VVFR	
Tisdag 9 juni		KR			
Tisdag 25 augusti			AU		
Tisdag 1 september					ÖFR
Tisdag 8 september		KR			
Tisdag 22 september				VVFR	
Tisdag 29 september			AU		
Tisdag 20 oktober		KR			
Tisdag 3 november	KF				
Tisdag 10 november					ÖFR
Tisdag 17 november				VVFR	
Onsdag 18 november			AU		
Tisdag 1 december		KR			
Tisdag 8 december	Grötfest kl 18 Kyrkans hus				

Tid och lokal 2025**Beslutsorgan****Tid****Lokal**

Kyrkofullmäktige (KF)	Kl. 19:00	Se respektive kallelse
Kyrkoråd (KR)	Kl. 19:00	Kyrkans hus, Vingåker
Arbetsutskottet (AU)	Kl. 14:00	Österåkers församlingshem
V Vingåkers församlingsråd (VVFR)	Kl. 18:30	Kyrkans hus, Vingåker
Österåkers församlingsråd (ÖFR)	Kl. 19:00	Österåkers församlingshem

INVENTERING AV GRAVVÅRDAR

VÄSTRA VINGÅKERS KYRKOGÅRD

Västra Vingåkers och Österåkers församlingar

2024-06-07

INLEDNING

Bakgrund och nuläge

Svenska kyrkans kyrkogårdar och begravningsplatser som är tillkomna före utgången av år 1939 omfattas av kulturmiljölagens 4 kap. Kulturmiljölagen skyddar helheten på en kyrkogård/begravningsplats och tillstånd krävs för väsentliga ändringar. En ökad trend i delar av landet är att gravanordningar succesivt och i stor skala tas bort utan tillstånd. Enligt Riksantikvarieämbetets föreskrifter om kyrkliga kulturminnen (KRFS 2012:2) ansvarar ägare till kyrkobyggnader, kyrkotomter och begravningsplatser för att det finns en vård- och underhållsplan för dessa objekt. En vård- och underhållsplan för en kyrkogård eller begravningsplats ska innehålla en gravvårdsinventering i syfte att tillvarata de gravvårdar som bedöms kulturhistoriskt värdefulla och som därmed ska räknas som fast anordning på begravningsplatsen samt omfattas av tillståndsplikt enligt 4 kap. 13 § kulturmiljölagen.

Fredriksson arkitektkontor har av Västra Vingåkers och Österåkers församlingar fått i uppdrag att upprätta en gravvårdsinventering för församlingarnas två kyrkogårdar. Inventeringen utfördes under våren 2024 av byggnadsantikvarie/sakkunnig kulturvärden Lisa Berghund och byggnadsantikvarie/sakkunnig kulturvärden Olle Danielsson. Gravvårdsinventeringarna ska senare biläggas vård- och underhållsplaner för kyrkogårdarna, vilka ska tas fram under kommande år.

Kyrkogårdsförvaltningarna ansvarar för att säkerställa att alla gravvårdar står stabilt och inte utgör en säkerhetsrisk för allmänheten. Provtryckningar av gravvårdar har för att kontrollera stabiliteten genomförts på Västra Vingåkers och Österåkers kyrkogårdar. Dessa visade ett omfattande behov av omdubbning och säkring. Berörda gravvårdar har i dagsläget säkrats temporärt men de vårdar som enligt kulturmiljölagen inte får tas bort kommer inom en snar framtid att behöva åtgärdas.

På Västra Vingåker och Österåker kyrkogårdar finns ett ovanligt stort antal gravvårdar av kulturhistoriskt värde. Gallring bör ha utförts mycket sparsamt under 1900-talet. Utförda gravvårdsinventeringar tydliggör den stora mängden kulturhistoriskt värdefulla gravvårdar samt ett stort underhållsbehov. Utöver det betydande antalet vårdar som är i behov av omdubbning finns också ett mycket stort antal vårdar som är i behov av rengöring, restaurering av inskription och andra typer av lagningar. På båda kyrkogårdarna finns ett ovanligt stort antal träkors, vilka kräver tätare underhållsintervaller jämfört med vårdar i sten. Sammanfattningsvis har Västra Vingåkers och Österåkers församlingar ett digert och kostsamt arbete framför sig med vård och underhåll av de kulturhistoriskt värdefulla gravvårdar.

Syfte

Syftet med inventering och klassificering av kulturgravar är att säkerställa att värdefulla gravvårdar som berättar om olika tider i samhället finns kvar. De ger information om hur samhället, sociala villkor, tro och estetiska ideal har skiftat i olika tider. Materialet ska underlätta för kyrkogårdsförvaltningen vid återlämnande av gravvårdar och hur de sedan ska förvaltas eller hanteras genom att göra urvalet av vilka som ska bevaras, kan återanvändas eller vilka som kan tas bort. Inventeringen ska även vara ett stöd för stiftet och Länsstyrelsen vid tillståndsansökningar inför renoveringsarbeten och förändringar.

Tillvägagångssätt

Inventeringen har omfattat samtliga gravvårdar ute på kyrkogårdarna. I församlingarna finns också ett betydande antal återlämnade gravvårdar som placerats utanför begravningsplatsen. Dessa har inom projektet inte inventerats utan kommer att omfattas av det framtida arbetet med vård- och underhållsplanen för kyrkogårdarna. Eventuella gravvårdar som förvaras i kyrkan eller i lokal i anslutning

till kyrkan bör hanteras inom vård- och underhållsplanarbetet för kyrkorna samt tas med i kyrkans inventarieförteckning.

En inventeringsblankett utformad enligt Centrala gravvårdskommitténs rekommendationer (Handbok för kulturhistorisk inventering, bevarande och återanvändning av gravanordningar, 2007) har använts för att inventera gravvårdarna. Alla gravar har inventerats okulärt men endast de som bedömts som kulturhistoriskt värdefulla, Klass 1 eller Klass 2, har fotograferats och registrerats på en inventeringsblankett.

LAGAR OCH INFORMATION FRÅN LÄNSSTYRELSEN

Kulturmiljölagen och begravningslagen

Begravningsplatser som har anlagts före år 1940 är skyddade enligt 4 kap. 13 § kulturmiljölagen (1988:950, KML). Det innebär att de inte får utvidgas eller på annat sätt väsentligt ändras utan tillstånd från Länsstyrelsen. Tillstånd behövs också för att uppföra en ny byggnad eller fast anordning eller riva eller väsentligt ändra en befintlig byggnad, fast anordning eller vegetation eller för att ändra medveten gestaltning av vegetationen.

Kulturmiljölagens skydd omfattar både begravningsplatsens utseende och karaktär samt kulturhistoriskt värdefulla gravanordningar. De gravanordningar som bedöms ha ett kulturhistoriskt värde räknas som fast anordning på begravningsplats. De omfattas av tillståndsplikt enligt 4 kap 13 § kulturmiljölagen. Det gäller både de kategorier som har använts i inventeringen, "Kulturhistoriskt mycket värdefull, Klass 1" och "Kulturhistoriskt värdefull, klass 2". Dessa gravanordningar ska föras upp på en särskild förteckning. Inför varje planerad förändring skall tillstånd inhämtas från Länsstyrelsen.

Begravningslagen (1990:1144) anger att när en gravanordning har blivit uppsatt, får den inte föras bort utan upplåtarens medgivande. När gravrätten upphör har ägaren rätt till gravvården. Om gravrättsinnehavaren inte gör anspråk på gravvården inom 6 månader tillfaller gravvården upplåtaren, alltså församlingen. Vidare säger lagen "Om en gravanordning har tillfallit upplåtaren och den är av kulturhistoriskt värde eller av annat skäl bör bevaras för framtiden, skall upplåtaren om möjligt lämna kvar den på platsen. Om gravanordningen ändå måste föras bort från gravplatsen, skall den åter ställas upp inom begravningsplatsen eller på någon annan lämplig och därtill avsedd plats".

Länsstyrelsen Södermanlands län, Information om gravvårdsinventeringar mm.

Länsstyrelsen i Södermanlands län har tagit fram information om vård- och underhållsplaner för begravningsplatser, gravvårdsinventering och trädvårdsplaner (Information, Länsstyrelsen Södermanlands läns Kultrumiljöenheten, 2023-01-18). Informationen riktar sig till församlingar och förtroendevalda inom Svenska kyrkan i Strängnäs stift och finns tillgänglig i PDF-form på Länsstyrelsen hemsida. Informationen innehåller bland annat instruktioner för gravvårdsinventering.

I informationen anges att återlämnade gravanordningar bör stå kvar om platsen inte behövs för annat ändamål, till exempel nya askgravplatser. De bör heller inte tas bort av skötselrationella skäl. Varje enskild gravanordning utgör en del av begravningsplatsens kulturhistoriska värde. Generellt och succesivt borttagande av återlämnade gravanordningar minskar det kulturhistoriska värdet. Väsentliga ändringar som påverkar begravningsplatsens kulturhistoriska värde – oavsett om de sker succesivt eller inte – kräver tillstånd. Det gäller till exempel successivt borttagande av återlämnade gravvårdar eller ändringar som

påverkar strukturer och karaktär, som till exempel att ta bort inhägnader runt gravvårdar eller att lägga igen grusgravar.

Skötsel som följer av kulturmiljövårdens krav, som till exempel underhåll av kulturhistoriskt värdefulla gravanordningar, bör ingå i begravningsverksamheten och finansieras via begravningsavgiften.

KULTURHISTORISK BEDÖMNING

Alla gravvårdar bär på sin historia och kan berätta om en person, en familj, ett historiskt yrke, stilt historia och begravningstraditioner. Den kulturhistoriska bedömningen görs utifrån principer som tagits fram av Centrala gravvårdskommittén med representanter från Svenska kyrkans församlingsförbund, Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbund, Föreningen Sveriges kyrkogårdschefer, Gravvårdsfirmornas riksorganisation och Riksantikvarieämbetet. En kulturhistorisk bedömning är aldrig definitiv utan hela tiden föremål för omvärderingar. Vid bedömningen tas hänsyn till varje enskild kyrkogårds egna värden men också till värden i förhållande till andra kyrkogårdar i stiftet och övriga landet.

I inventeringen pekas även sammanhängande kvarter med gravvårdar som tillsammans bildar strukturer som berättar om uppkomsttiden ut. Det kan röra sig om linjegravar där en sammanhängande följd av vårdar visar de sociala villkor som präglade begravningsskicket. Det kan också vara en grupp gravvårdar från kvarterets tillkomstperiod som tydligt speglar kvarterets ursprungliga karaktär och som berättar om kyrkogårdens utveckling. Vårdarna kan var för sig vara relativt vanligt förekommande men tillsammans bildar de ett karaktärsdrag viktigt för kyrkogården. Det kan även vara en typ av gravvård som är vanlig lokalt eller berättar något om ortens utveckling, de människor som bott där och deras försörjningsverksamheter. Det gör att olika bedömning av det kulturhistoriska värdet kan göras för olika kyrkogårdar beroende av sammanhang och vad de berättar om lokalsamhället.

Inventeringen inkluderar gravvårdar som utifrån skilda kriterier bedöms som kulturhistoriskt värdefulla. Generellt gäller att ålderdomliga gravvårdar från tiden fram till 1850 är sällsynta och mycket värdefulla. Detta gäller även gravstaket och gravvårdar i gjutjärn och smidesjärn liksom äldre vårdar av trä. Många andra gravstenar har också ett kulturhistoriskt värde som kan kopplas till gravvårdens utförande - material, konstnärligt utförande eller till en person- lokal/personhistoriskt värde.

Centrala gravvårdskommittén menar att en tidsmässig distans krävs för att kunna göra en god bedömning av vad som är kulturhistoriskt värdefullt. Därför har gravvårdar yngre än trettio år inte inkluderats i den här inventeringen och gravvårdar yngre än 50 år pekas ut restriktivt. Det betyder inte att de inte har ett kulturhistoriskt värde men värdering och urval anstår till framtiden. Ett fåtal undantag har dock gjorts på Västra Vingåkers och Österåkers kyrkogårdar. Undantagen gäller gravvårdar med titlar som bedöms kunna bli samhällshistoriskt intressanta i framtiden eller som av lokalhistoriska skäl är intressanta.

Klassificering

Uttekade kulturhistoriska gravvårdar har värderats i två olika klasser **Klass: 1, mycket värdefull** eller **Klass: 2, värdefull**.

En gravvård utpekad som **Klass 1: mycket värdefull** ska bevaras på sin plats efter att gravrätten upphört och bör inte omarbetas. De omfattas av 4 kap. 13 § kulturmiljölagen och tillstånd från Länsstyrelsen krävs för väsentliga ändringar.

En gravvård utpekad som **Klass: 2 värdefull** är värd att bevara men kan eventuellt återanvändas. En gravvård av Klass 2 kan eventuellt försiktigt omarbetas utan att det kulturhistoriska värdet går förlorat.

En gravvård av Klass 1 eller Klass 2 kan i många fall vara värdefulla genom att uppfylla samma kriterier men en Klass 2 kan vara värdefull för sammanhanget i ett kvarter eller en välrepresenterad typ av gravvård. Även Klass 2-vårdar omfattas av 4 kap. 13 § kulturmiljölagen och tillstånd från Länsstyrelsen krävs för väsentliga ändringar.

KULTURHISTORISKA REKOMMENDATIONER

Återlämning

Inventeringen omfattar alla gravvårdar oavsett om de är i bruk eller har återlämnats. De som fortfarande brukas och har gravrättsinnehavare bör föras in i en lista över väntande kulturgravar och den dag de återlämnas betraktas som en kulturhistoriskt värdefull fast anordning på begravningsplatsen.

Icke värderade gravvårdar

Det stora antalet gravvårdar pekats inte ut som kulturgravar. Gravar som inte pekats ut som särskilt kulturhistoriskt värdefulla är sentida eller i dagsläget mycket välrepresenterade gravvårdstyper. Historien visar att vad som idag är vanligt kan längre fram bli en unik företeelse. Det gör att värderingar ändras med tiden och inventeringar bör med jämna mellanrum uppdateras. Återlämnade gravanordningar bör bevaras om platsen inte behövs för annat ändamål, till exempel askgravplatser. De bör inte heller tas bort av skötselrationella skäl.

Sammanhängande miljöer

Sammanhängande miljöer på kyrkogården utgör ett kulturhistoriskt värde och bör värnas. Kvarter med gravvårdar från samma period utgör ofta en arkitektonisk enhet på kyrkogården som är värdefull. Traditioner som mönsterkrattning och omgärdningar av häck, sten eller staket berättar om de estetiska ideal som rått under skilda tider. Strukturer på kyrkogården och de gravvårdar som i samverkan skapar dem har ett värde och bör så långt som möjligt värnas.

VÅRD AV GRAVVÅRDAR

Att peka ut kulturhistoriskt värdefulla gravvårdar för att de även i framtiden ska finnas kvar och berätta om många generationer människors liv förutsätter att de vårdas. Kulturmiljölagen gör gällande att de ska vårdas så att dess kulturhistoriska värde inte minskar. Det här kapitlet beskriver några vanliga skador och risker och hur de kan hanteras och förebyggas. Ytterligare information finns i Riksantikvarieämbetets skrift *Vård av gravstenar* från 2012 samt i Gravvårdsfirmornas Riksorganisation och Sveriges Stenindustriförbunds vägledning *Gravvårdar* från 2005.

Sättning

Stenar som sätter sig eller inte står stadigt är en fara för allmänheten och de bör stöttas för att sedan mer permanent dubbas fast. Dubbarna ska vara rostfria för att undvika att stenen sprängs när dubbarna rostar.

Vittring/flagning /stötskador / sprickor

De olika bergarterna är olika hårda och känsliga mot olika saker. Äldre gravvårdar består ofta av mjukare stensorter som sandsten eller kalksten. De är sedimentära och kan med tiden skikta sig, de är känsliga för ämnen med högt PH värde och kan vittra, få bompartier där ett lager lossar från stenen, pulveriseras eller frostsprängas. Porösa stenarter som sandsten och kalksten är känsliga mot saltsprängning och frostsprängning.

Från 1800-talets mitt ökade användningen av granit, diabas och gnejs som är mer motståndskraftigt men istället känsligt för basiska ämnen.

Sten är hårt men sprött och kan vara känsligt mot slag. Hörn och utstickande delar som korsarmar kan lätt slås av vid stötar. Det är därför viktigt att vara försiktig vid skötsel av kyrkogården för att undvika att stöta emot med gräsklippare, trimmer och annat.

Spruckna stenar har ibland lagats med kramlor av järn. Det orsakar ofta nya sprickor när järnet rostar och spränger.

Stor försiktighet med kemikalier, salt och syrahaltiga ämnen i närheten av stenarna är viktigt. De kan reagera med mineraler i stenen, starta kemiska processer och påskynda vittring av stenen.

Vid snabb nedbrytning av stenmaterialet i en värdefull gravvård ska stenkonservator rådfrågas.

Biologisk påväxt

Påväxt av mossor, lavar och alger är vanligt på gravstenar. Mossa växer där det samlats jord att växa i och stenen kan rengöras. Alger trivs på skuggsidan och växer på fuktigt stenmaterial. Vid rengöring krävs att stenen efteråt hålls torr för att alger inte ska komma tillbaka. Lavar har ett slags rotsystem som tränger in i stenen. Vid borstning finns de kvar och laven är snart tillbaka. Vissa lavar löser upp stenen och får ett mineralkorn i taget att lossna. Både lavar och alger håller fukt vilket kan leda till frostsprängning.

Förebygg påväxt genom att regelbundet borsta stenen från löv och skräp. Håll fickor i stenen som kan samla jord och fukt rena. Undvik stor skuggning av andra växter eller droppande sav som utgör en grogrund för biologisk påväxt.

Rengöring är lämpligast tidigt på våren eller sent på hösten då lavarna är i en tillväxtfas som gör dem mjukare.

Hårda stensorter som granit kan högtryckstvättas om de inte har sprickor. Var uppmärksam på om stenen har förgyllningar eller målad text som kan skadas.

På mjukare stensorter eller på spruckna stenar kan det underlätta att mjuka upp lavarna med fukt innan rengöring. De kan under cirka en vecka svepas in i våta tyger som täcks med plastsäckar för att inte torka ut. Sedan kan stenen borstas med en mjuk borste och sköljas med mycket vatten.

För särskilt skadade eller känsliga stenar ska stenkonservator rådfrågas.

Skadad förgyllning/dekoration

Vid skador på förgyllning och dekorativa delar av en värdefull gravvård ska konservator eller likvärdig kompetens kontaktas för rådgivning. Omförgyllning kan utföras av dekormålare eller annan förgyllare. För utomhusbruk rekommenderas bladguld av ca 23,75 karat.

Gipskrusta

Gipskrustor syns som svarta och ojämna ytor på stenen och består av kalkmineral från stenen som löst sig och förts med vatten till ytan. Krustan syns där regnvattnet inte kommer åt att skölja bort gipset och blir snabbt svart i luften.

Rengöring bör göras av stenkonservator. Många kommersiella rengöringsmedel är kraftigt basiska och ska undvikas då de kan reagera med stenen och bilda salter som kristalliseras och spränger materialet.

Klotter

Vid skadegörelse och klotter är det viktigt att snabbt kontakta en firma för klottersanering. Ju längre sprayfärg eller tusch sitter, desto svårare är det att ta bort. Berörs målade eller förgyllda delar bör konservator kontaktas.

På utsatta kyrkogårdar kan ett vax användas som förebyggande åtgärd. Vaxet ger en svårgenomtränglig yta som skyddar mot färgens inträngning.

Smutsning

Smutsning av sot, marschallstänk, järnmissfärgning och kopparmissfärgning är enklare att förebygga än att åtgärda.

Marschaller bör placeras så att de inte kan välta och ljus med en lykta som skyddar från vinden. Sot kan rengöras torrt med gomma pane, en gummiliknande deg.

Rostande järn bör stålborstas och rostskyddsmålas. Om rostutfällningar finns i skarvar mellan stenar beror det ofta på dubbar av järn. Finns sådana bör de bytas mot rostfria då rostande järn expanderar och stenen riskerar att sprängas sönder.

Missfärgningar av koppar är svåra att undvika och utfällningar från koppartak eller ornament får accepteras.

Rengöring av sten från metallutfällningar ska utföras av konservator.

Inskriptioner ifyllda med färg

Inte sällan förekommer gravvårdar med försänkta inskriptioner som är ifyllda med färg, ofta svart men även andra kulör som rödbrun kan förekomma. Vid underhåll av inskriptionerna bör linoljefärg användas. Målningen bör utföras av dekormålare eller utförare med likvärdig kompetens. Ibland kan det vara svårt att avgöra vilken kulör som har använts då det mesta av färgen har nöts bort. Eventuella färgspår bör då undersökas. Saknas färgspår kan man i samråd med antikvarisk kompetens ta fram en kulör som överensstämmer med vårdens karaktär.

Vårdar i trä

På Österåkers och Västra Vingåkers kyrkogårdar är träkors vanligt förekommande. Merparten av dessa är täckmålade. Moderna täta färgtyper som kan leda till rötskador i virket förekommer. Vid renovering bör dessa täta färgskikt skrapas bort och korsen därefter ommålas med linoljefärg i tre strykningar. Linoljefärgen ska strykas tunt och arbetas väl in i virket. Om färgen läggs på för flödigt kan så kallade skinntork (hopskrynklad färg) uppstå. Särskild aktsamhet ska iakttas vid hantering av trasor eller annat material med linolja eller linoljefärg i, då dessa kan självantända. Trasor ska förvaras i en hink fylld med vatten och förslutas med lock.

Kraftigt rötskadade kors kan ersättas av nya lika befintliga. Det är viktigt att eventuella detaljer, profiler etc. återskapas i detalj. Virke bör vara av god kvalitet med täta årsringar. Ytbearbetning bör vara av hyvlad karaktär för att bättre lämpa sig för målning med linoljefärg. På Österåkers och Västra Vingåkers kyrkogårdar förekommer äldre kors med en lite mer intrikat triangulär form. Dessa förekom tidigare i stor omfattning men är idag få. Utgångspunkt vid restaurering av dessa bör vara att så mycket originalmaterial som möjligt bör bibehållas.

Till vårdarna i trä hör inskriptionsplattor, vissa är ursprungliga medan andra har bytts ut. Äldre inskriptionsplattor bör endast bytas om de är kraftigt skadade. Vid byte är det viktigt att ett historiskt riktigt material används och att hantverksmässigheten i möjligaste mån motsvarar originalet. Samtliga detaljering, t.ex. dekorativa kantband, bör återskapas. Nya plattor bör utföras i zinkplåt. Inskription bör återskapas i detalj avseende innehåll, stavning, radbrytningar och typsnitt. Inskriptioner kan målas på plats alternativt stansas ut och fyllas i med färg. Kulör bör vara lika befintlig, vanligtvis svart. Infästning bör ske med varmförzinkad spårskruv med kullrig skalle. Skruven bör vara så liten som möjligt för ett diskret utseende.

Vårdar i gjutjärn och smide

Vårdar i gjutjärn och smide är vanligen täckmålade och rostskyddsbehandlade, inte sällan med blymönja vilket måste tas i beaktande vid renovering. Rengöring inför ommålning måste göras försiktigt utan att skada materialet. I vissa fall kan det vara lämpligt med blästring men denna måste göras varsamt och mindre provytor måste göras först i syfte att prova sig fram till lämplig styrka/metod. Brott/skador i gjutjärn kan förekomma och kan lagas men det kräver en skicklig smed med kunskap om lämpliga svetsmetoder och tillsatsmaterial.

Blymönja bör av miljöskäl undvikas vid ommålning. Lämpligt ersättande färgsystem kan vara Introtekniks Klarlack Grund i kombination med Isogaurd Pansar. Därefter slutstrykning med linoljefärg.

Kvarter: A

Gravplatsnummer: 001

Värdering: Klass I

Beskrivning

Omgärdning	Ytmaterial	☐ Annat:
☐ Stenram	☐ Sand	
☐ Staket	☐ Singel	Plantering:
☐ Häck	☒ Gräs	
☐ Annat	☐ Stensättning/plattor	

Gravvårdstyp	Trä	Sten	Järn	Annat	Inskriptionstyp
Stående		X			☒ Försänkt ☐ Förgylld
Liggande					☐ Förhöjd ☐ Annat:
Lutande					☐ Metallbokstäver/platta
Annat					Art av sten/trä: Kalksten

Inskription	Äldsta årtal
Hvllorum För (S)alt Prosten Joh. Ag. Hedberg Född å 6 febr. 1773 oläsligt Död å 1 januari 1830 oläsligt	1830

Skador

☒ Sättning	☐ Rost
☒ Spricka/Vittring	☒ Mossa/lav
☐ Stötskador	☐ Skadad förgyllning/dekoration
☒ Flagnig	☐ Annat:

Kulturhistoriskt värde

☒ Hög ålder	☐ Ingår i arkitektoniskt uppbyggd del av kyrkogården
☒ Historiskt yrke/titel	☐ Unikt hantverk
☒ Personhistoriskt värde	☐ Multikonst
☒ Tidstypisk form	☐ Vård av trä/järn
☐ Lokal särart	☒ Rik inskription
☐ Unik utformning	☒ Annat: miljöskapande, enda stenen i kvarter A

Kommentar: Något svårtydd sten på grund av lavpåväxt. Stenen behöver rengöras för att tydas, dock måste särskild varsamhet iaktas vid rengöring då stenen är gammal och av kalksten. Exfoliering, sprickbildning och vittring förekommer och stenen bör rengöras av konservator, samtidigt som skadorna åtgärdas. Gammal och ovanlig vård med typisk form från tidiga delen av 1800-talet.

Kvarter: 5

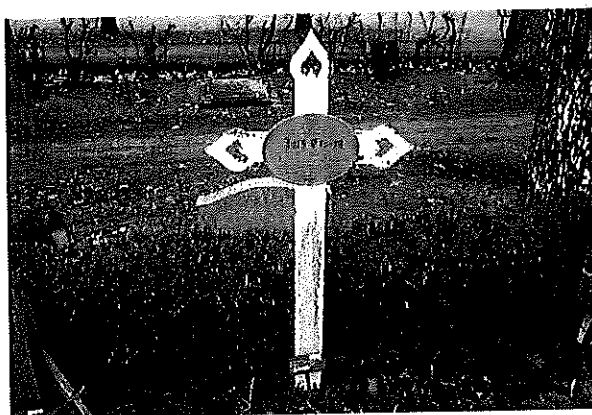
Gravplatsnummer: 036

Värdering: Klass I

Beskrivning

Omgärdning	Ytmaterial	☐ Annat:
☐ Stenram	☐ Sand	
☐ Staket	☐ Singel	Plantering:
☐ Häck	☒ Gräs	
☐ Annat	☐ Stensättning/plattor	

Gravvårdstyp	Trä	Sten	Järn	Annat	Inskriptionstyp
Stående	x				☐ Försänkt ☐ Förgylld
Liggande					☐ Förhöjd ☐ Annat:
Lutande					☒ Metallbokstäver/platta
Annat					Art av sten/trä:

Inskription	Äldsta årtal
Här vilar F.d. Torparen Lars Ersson Från Wästorp Född d. 27/8 1839 Död d. 20/3 1930 Nu alla min håg jag vänder, o Jesu Krist! till dig I dina milda händer jag anbefaller mig. Nu får jag Hädanfara från sorger flärd och brist och evigt evigt vara hos dig och Jesu Krist!	1930

Skador

☐ Sättning	☐ Rost
☐ Spricka/Vittring	☒ Mossa/lav
☐ Stötskador	☐ Skadad förgyllning/dekoration
☒ Flagnig	☐ Annat:

Kulturhistoriskt värde

☐ Hög ålder	☒ Ingår i arkitektoniskt uppbyggd del av kyrkogården
☒ Historiskt yrke/titel	☐ Unikt hantverk
☐ Personhistoriskt värde	☐ Multikonst
☐ Tidstypisk form	☒ Vård av trä/järn
☐ Lokal särart	☒ Rik inskription
☐ Unik utformning	☐ Annat:

Kommentar: träkors som representerar en tidigare vanlig gravform som idag är mer sällsynt. Rik inskription med samhälls- och lokalhistoriskt värde. Bidrar till kvarterets ursprungliga karaktär.

Gravplatsnummer	Benämning från Kultur/Bevarandevärde	Status
VK01 0007-8	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK01 0010-11	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK01 0013-14	Kulturhistoriskt värdefull	
VK01 0015-16	Kulturhistoriskt värdefull	
VK01 0035	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK01 0037	Kulturhistoriskt värdefull	
VK01 0038-39	Kulturhistoriskt värdefull	
VK01 0040	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK01 0041-43	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK01 0058-59	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK01 0070	Kulturhistoriskt värdefull	
VK01 0072	Kulturhistoriskt värdefull	
VK01 0073-74	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK01 0075-76	Kulturhistoriskt värdefull	
VK01 0080	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK01 B008	Kulturhistoriskt värdefull	
VK02 0010	Kulturhistoriskt värdefull	
VK02 0017	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK02 0040	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK02 0046	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK02 0051	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK02 0058	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK02 0062A	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK02 0069	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK02 0073	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK02 0083	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK03 0004	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK03 0006	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK03 0007	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK03 0008	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK03 0011	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK03 0021	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK03 0037	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK03 0039	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK03 0043	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK03 0059	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK03 0078	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK03 0082	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK03 0085	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK03 0103	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK03 0122	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK03 0142	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK03 B003	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK03 B005	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK04 0002	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK04 0004	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK04 0006	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK04 0008	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK04 0009	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK04 0012	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B

VK04 0016	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK04 0017	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK04 0020	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK04 0029	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK04 0051	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK04 0055	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK04 0064	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK04 0070	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK04 0085	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK04 0089	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK04 0090	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK04 0113	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK04 0119	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK04 0128	Kulturhistoriskt värdefull	
VK04 0129	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK04 0157	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK04 0182	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK04 0185	Kulturhistoriskt värdefull	
VK04 B002	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK04 B006	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK05 0013	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK05 0033	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK05 0036	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK05 0039-40	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK05 0041	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK05 0046	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK05 0047	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK05 0048	Kulturhistoriskt värdefull	
VK05 0049	Kulturhistoriskt värdefull	
VK05 0052	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK05 0078	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK05 0092	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK05 0101	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK05 0109	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK05 0141	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK05 0166	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK05 0171	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK05 0175	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK05 0176	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK05 0179	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK05 0185	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK05 0201	Kulturhistoriskt värdefull	
VK05 0202	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK05 0203	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK05 0217	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK05 0218	Kulturhistoriskt värdefull	
VK05 0221	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK05 B237	Kulturhistoriskt värdefull	
VK05 B238	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK05 B239	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK05 B242	Kulturhistoriskt mycket värdefull	

VK07 0005	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK07 0007-8	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK07 0009	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK07 0010-11	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK07 0017-18	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK07 0019-20	Kulturhistoriskt värdefull	
VK07 0021-22	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK07 0025	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK07 0026-27	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK07 0033-34	Kulturhistoriskt värdefull	
VK07 0035-36	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK07 0037-38	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK07 0040-41	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK07 0042	Övrigt	B
VK07 0044	Kulturhistoriskt värdefull	
VK07 0045-46	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK07 0047	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK07 0048	Kulturhistoriskt värdefull	
VK07 0052	Kulturhistoriskt värdefull	
VK07 0053	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK07 0054	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK07 0055	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK07 0058	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK07 0059	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK07 0060	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK07 0062-63	Kulturhistoriskt värdefull	
VK07 0066-67	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK07 0070-71	Kulturhistoriskt värdefull	
VK07 0072-73	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK07 0074	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK08 0001-2	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK08 0007	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK08 0013-14	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK08 0015-16	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK08 0017-18	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK08 0019-20	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK08 0024	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK08 0026-27	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK08 0028	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK08 0030	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK09 0004-5	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK09 0006-7	Kulturhistoriskt värdefull	
VK09 0009-10	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK09 0011-12	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK09 0013-14	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK09 0015-16	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK09 0017	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK09 0019-20	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK09 0025-26	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK09 0027-28	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK09 0029-30	Kulturhistoriskt värdefull	

VK10 0001-2	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK10 0003-4	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK10 0005	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK10 0006-7	Kulturhistoriskt värdefull	
VK10 0010-11	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK10 0013-14	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK10 0016	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK10 0017-18	Kulturhistoriskt värdefull	
VK10 0019-20	Kulturhistoriskt värdefull	
VK10 0022	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK10 0024	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK10 0025-26	Kulturhistoriskt värdefull	
VK10 0027-28	Kulturhistoriskt värdefull	
VK10 0029-30	Kulturhistoriskt värdefull	
VK10 0032-33	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK10 0034-35	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK10 0045-46	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK10 0047-49	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK10 0051	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK10 0053-54	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK10 0055	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK10 0060-61	Kulturhistoriskt värdefull	
VK10 0064	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK11 0003	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK11 0004-5	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK11 0006	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK11 0009-10	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK11 0011-12	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK11 0013-14	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK11 0015-16	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK11 0018	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK11 0020-21	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK11 0022-23	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK11 0024-25	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK11 0031-33	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK11 0035-36	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK11 0039-40	Kulturhistoriskt värdefull	
VK11 0044	Kulturhistoriskt värdefull	
VK11 0046	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK11 0047	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK11 0050-51	Kulturhistoriskt värdefull	
VK11 0054	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK12 0001-2	Kulturhistoriskt värdefull	
VK12 0004	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK12 0008-9	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK12 0010	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK12 0012-13	Kulturhistoriskt värdefull	
VK12 0015-16	Kulturhistoriskt värdefull	
VK12 0017-18	Kulturhistoriskt värdefull	
VK12 0023-24	Kulturhistoriskt värdefull	
VK12 0027-28	Kulturhistoriskt värdefull	B

VK12 0029-30	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK13 0001-3	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK13 0008	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK13 0009-10	Kulturhistoriskt värdefull	
VK13 0013-14	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK13 0015-16	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK13 0017-18	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK13 0022-23	Kulturhistoriskt värdefull	
VK13 0024-25	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK13 0030	Kulturhistoriskt värdefull	
VK14 0001-2	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK14 0003-4	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK14 0009-10	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK14 0013-14	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK14 0016	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK14 0019-20	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK14 0023-24	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK14 0025	Kulturhistoriskt värdefull	
VK14 0026-27	Kulturhistoriskt värdefull	
VK14 0032	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK14 0033-35	Kulturhistoriskt värdefull	
VK14 0037-38	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK14 0040-41	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK14 0045-46	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK15 0001-2	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK15 0003-4	Kulturhistoriskt värdefull	
VK15 0007	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK15 0008-9	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK15 0010-11	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK15 0013	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK15 0017-19	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK15 0021-22	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK15 0027-28	Kulturhistoriskt värdefull	
VK15 0029-30	Kulturhistoriskt värdefull	
VK15 0031-32	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK15 0033	Kulturhistoriskt värdefull	
VK15 0035-36	Kulturhistoriskt värdefull	
VK15 0038-39	Kulturhistoriskt värdefull	
VK16 0002-4	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK16 0008-10	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK16 0019-20	Kulturhistoriskt värdefull	
VK16 0025	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK16 0026	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK16 0027-28	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK17 0002-3	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK17 0006-7	Kulturhistoriskt värdefull	
VK17 0008	Kulturhistoriskt värdefull	
VK17 0016-17	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK17 0022	Kulturhistoriskt värdefull	
VK17 0027-28	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK17 0029-30	Kulturhistoriskt värdefull	

VK18 0002-3	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK18 0007-8	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK18 0010	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK18 0012	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK18 0014	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK18 0015	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK18 0017	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK18 0019-20	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK18 0021-22	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK18 0024	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK18 0025-26	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK18 0027-28	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK19 0005	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK19 0007	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK20 0001	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK20 0003	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK20 0005	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK21 0036	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK21 0049	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK21 0065	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK21 0104	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK22 0142-143	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK23 0022	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK24 0062	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK24 0077	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK25 0001	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK25 0003-4	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK25 0005	Kulturhistoriskt värdefull	
VK25 0010	Kulturhistoriskt värdefull	
VK25 0014-15	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK25 0020-21	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK25 0022-23	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK25 0024-25	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK25 0029-30	Kulturhistoriskt värdefull	
VK25 0031-32	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK25 0036-37	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK25 0042-43	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK25 0044	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK25 0053-58	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK25 0059-60	Kulturhistoriskt värdefull	
VK25 0070-71	Kulturhistoriskt värdefull	
VK25 0074-75	Kulturhistoriskt värdefull	
VK25 0083	Kulturhistoriskt värdefull	
VK25 0085-86	Kulturhistoriskt värdefull	
VK25 0088-89	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK25 0090	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK25 0091	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK25 0092-93	Kulturhistoriskt värdefull	
VK25 0095-96	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK26 0001	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK26 0004-5	Kulturhistoriskt värdefull	

VK26 0006-7	Kulturhistoriskt värdefull	
VK26 0008A	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK26 0010-11	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK26 0015	Kulturhistoriskt värdefull	
VK26 0016-17	Kulturhistoriskt värdefull	
VK26 0020	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK26 0025-26	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK26 0031	Kulturhistoriskt värdefull	
VK26 0032-34	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK26 0035-36	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK27 0002	Kulturhistoriskt värdefull	
VK27 0016-17	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK27 0018-19	Kulturhistoriskt värdefull	
VK27 0025-26	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK27 0042-43	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK27 0061-62	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK27 0063	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK27 0076-77	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK27 0083	Kulturhistoriskt värdefull	
VK27 0095	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK27 0121-122	Kulturhistoriskt värdefull	
VK27 0137	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK27 0145	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK27 0181-182	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK27 0187-189	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK27 0202	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK27 0207	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK27 0209-210	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK28 0018-19	Kulturhistoriskt värdefull	
VK28 0024-25	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK28 0035	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK28 0036	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK28 0042-43	Kulturhistoriskt värdefull	
VK28 0061-62	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK28 0063	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK28 0065-66	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK28 0071-72	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK28 0073-74	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK28 0108	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK28 0125	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK28 0139	Kulturhistoriskt värdefull	
VK28 0155	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK28 0160	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK28 0176	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK28 0206	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK28 0207-208	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK28 0209	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK28 0210	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK29 0001-2	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK29 0007	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK29 0014	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B

VK29 0022-23	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK29 0027-28	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK29 0039	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK29 0042	Kulturhistoriskt värdefull	
VK29 0117	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK29 0127	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK29 0147	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK29 0149-150	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK29 0159	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK29 0162	Kulturhistoriskt värdefull	
VK29 0165	Kulturhistoriskt värdefull	
VK29 0166	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK29 0167	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK29 0184	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK29 0189-190	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK29 0200-201	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK30 0005-6	Kulturhistoriskt värdefull	
VK30 0018-19	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK30 0021	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK30 0022-23	Kulturhistoriskt värdefull	
VK30 0029-30	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK30 0050	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK30 0074	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK30 0084	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK30 0089	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK30 0095	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK30 0118	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK30 0123-124	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK30 0141-142	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VK30 0149	Kulturhistoriskt värdefull	
VK30 0156A-B	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK30 0160	Kulturhistoriskt värdefull	
VK30 0179-180	Kulturhistoriskt värdefull	
VK30 0200-201	Kulturhistoriskt värdefull	
VK30 0203	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VK30 0204	Kulturhistoriskt värdefull	B
VK30 0206	Kulturhistoriskt värdefull	
VK30 0212	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKC 0002 A,002 B	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKC 0006-7	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKC 0008-9	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKC 0008A-B	Kulturhistoriskt värdefull	
VKC 0010A,010B	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKC 0011A-B	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKC 0012A	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKC 0013-14	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKC 0015-16	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKC 0017-19	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKC 0020	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKC 0022	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKC 0023	Kulturhistoriskt värdefull	B

VKC 0024	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKC 0025	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKC 0026	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKC 0027A-B	Kulturhistoriskt värdefull	
VKC 0028	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKC 0029	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKC 0030	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKC 0036-37	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKC 0038-39	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKC 0040	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKC 0041	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKC 0043	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKC 0044	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKC 0047	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKC 0048	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKC 0052A-B	Kulturhistoriskt värdefull	
VKC 0053B	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKC 0054	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKC 0055	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKC 0056	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKC 0057	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKC 0063	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKC 0064-65	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKC 0066-69	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKC 0070+081	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKC 0071	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKC 0074	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKC 0075-76	Kulturhistoriskt värdefull	
VKC 0077-78	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKC 0082-83	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKC 0087	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKCD 0006-8	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKCD 0009-10	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKCD 0012-13	Kulturhistoriskt värdefull	
VKCD 0014-15	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKCD 0016	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKCD 0023	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKCD 0024-26	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKCD 0027-28	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKCD 0029-30	Kulturhistoriskt värdefull	
VKD 0002	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKD 0004A-B	Kulturhistoriskt värdefull	
VKD 0005A-D	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKD 0006	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKD 0008-9	Kulturhistoriskt värdefull	
VKD 0010	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKD 0011	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKD 0012	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKD 0013	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKD 0014	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKD 0015	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B

VKD 0018	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKD 0019A-B	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKD 0023	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKD 0024	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKD 0027A-B	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKD 0028	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKD 0030	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKD 0033	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKD 0034	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKD 0034B	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKD 0035	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKD 0038A	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKD 0039-40	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKD 0041-42	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKD 0047-48	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKD 0051-52	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKD 0053-54	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKD 0059-62	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKD 0070-71	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKD 0081-82	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKD 0083-84	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKD 0085-86	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKD 0089-90	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKD 0093-96	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKD 0099-101	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKD 0103-104	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKD 0105-106	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKD 0119-120	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKD 0121-122	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKD 0125-126	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKD 0127-128	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKD 0133-135	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKD 0139-140	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKD 0143-146	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKD 0149A-B	Kulturhistoriskt värdefull	
VKD 0150-151	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKD 0160-161	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKD 0162-163	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKD 0168-170	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKD 0172	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKD 0174-175	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKD 0180-181	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKD 0184-185	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKD 0186-187	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKD 0190-191	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKD 0192	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKD 0204-205	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKD 0206-207	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKD 0208-209	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKD 0210-211	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKD 0214-215	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B

VKD 0216-217	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKD 0218-219	Kulturhistoriskt värdefull	
VKD 0221	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKD 0222-225	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKD 0226-227	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKD 0232	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKD 0233-234	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKD 0233A	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKD 0235-237	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKD 0238-241	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKD 0242-244	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKD 0245-246	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKD 0247-250	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKD 0251-252	Kulturhistoriskt värdefull	
VKD 0254-255	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKD 0258-260	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKD 0262-263	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKD 0268,302-305	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKD 0269-271	Kulturhistoriskt värdefull	
VKD 0276-277	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKD 0280-281	Kulturhistoriskt värdefull	
VKD 0286-288	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKD 0291-292	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKD 0293-294	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKD 0295-296	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKD 0300-301	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKD 0311-312	Kulturhistoriskt värdefull	
VKD 0313-314	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKE 0002	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKF 0001B	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKF 0001C	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKF 0002	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKF 0005	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKF 0006	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKF 0007	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKF 0012-13	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKF 0014-15	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKF 0016	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKF 0017-18	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKF 0019-20	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKF 0021-23	Kulturhistoriskt värdefull	
VKF 0026-27	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKF 0031-33	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKF 0034-35	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKF 0036-37	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKF 0041-44	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKF 0045-46	Kulturhistoriskt värdefull	
VKF 0047-48	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKF 0049-51	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKF 0052-53	Kulturhistoriskt värdefull	
VKF 0054	Kulturhistoriskt värdefull	

VKF 0055	Kulturhistoriskt värdefull	
VKF 0056-57	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKF 0058-59	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKF 0060-61	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKF 0062-63	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKF 0064-65	Kulturhistoriskt värdefull	
VKF 0066-67	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKF 0068-69	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKF 0072-75	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKF 0076-78	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKF 0079-80	Kulturhistoriskt värdefull	
VKF 0081-82	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKF 0083-84	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKF 0085-86	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKF 0087-88	Kulturhistoriskt värdefull	
VKF 0093-94	Kulturhistoriskt värdefull	
VKF 0097-99	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKF 0101B	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKF 0102-103	Kulturhistoriskt värdefull	
VKF 0104-106	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKF 0107-110	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKF 0111-112	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKF 0115-118	Kulturhistoriskt värdefull	
VKF 0183	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKF 0239	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKF 0289B	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKF 0307	Kulturhistoriskt värdefull	
VKF 0402	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKF 0404	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKF 0443	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKF 0450	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKF 0478A	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKF 0493	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKF 0532	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKF 0534-535	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKF 0542	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKF 0556-557	Kulturhistoriskt värdefull	
VKF 0616	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKF AZ35	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKG 0006-7	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKG 0008-9	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKG 0010-11	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKG 0012-13	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKG 0014-16	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKG 0019-20	Kulturhistoriskt värdefull	
VKG 0021-22	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKG 0023-24	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKG 0025-26	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKG 0030	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKG 0036-39	Kulturhistoriskt värdefull	
VKG 0042-43	Kulturhistoriskt värdefull	

VKG 0044-45	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKG 0046-47	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKG 0048-49	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKG 0050	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKG 0052-54	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKG 0057-58	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKG 0059-61	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKG 0067-68	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKG 0071-72	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKG 0077-79	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKG 0086-87	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKG 0089-90	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKH 0001-4	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKH 0005-6	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKH 0008	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKH 0009B	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKH 0013	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKH 0014-15	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKH 0021-22	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKH 0033-35	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKH 0036	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKH 0050	Kulturhistoriskt värdefull	
VKH 0051	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKH 0069	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKH 0098	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKH 0150	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKH 0178	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKH 0189	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKH 0191	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKH 0214	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKH 0222	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKH 0283	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKH 0287	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKH 0288	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKH 0290	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKH 0292	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKH 0293	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKH 0294	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKH 0296	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKH 0297	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKH 0298	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKH 0308	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKH 0309	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKI 0001B	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKI 0002-4	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKI 0005	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKI 0009	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKI 0010A-B	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKI 0011	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKI 0012A,012B	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKI 0014A-B	Kulturhistoriskt mycket värdefull	

VKI 0016-17	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKI 0022-23	Kulturhistoriskt värdefull	
VKI 0037-40	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKI 0056	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKI 0063	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKI 0064	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKI 0070	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKI 0071	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKI 0088	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKI 0092	Kulturhistoriskt värdefull	
VKI 0100	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKI 0133	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKI 0136	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKI 0153	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKI 0175	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKI 0179	Kulturhistoriskt värdefull	
VKI 0185	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKI 0197	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKI 0204	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKI 0213	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKI 0228	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKI 0244	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKI 0297	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKI 0298	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKI 0300	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKI 0303	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKI 0309	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKI 0313	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKK 0004	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKK 0006	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKK 0007	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKK 0014-15	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKK 0016-18	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKK 0019-20	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKK 0021-22	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKK 0023-24	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKK 0030-33	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKK 0034	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKK 0036	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKK 0038	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKK 0039	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKK 0040	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKK 0042	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKK 0043	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKK 0045	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKK 0048	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKK 0049	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKK 0051	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKK 0052	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKK 0054	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKK 0055	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B

VKK 0056	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKK 0063	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKK 0094	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKK 0099	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKK 0100	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKK 0108	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKK 0109	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKK 0113	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKK 0120	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKK 0128	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKK 0129	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKK 0132	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKK 0138	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKK 0139	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKK 0142	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKK 0144	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKK 0156	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKK 0160	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKK 0168	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKK 0173	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKK 0175	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKK 0176	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKK 0182	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKK 0193	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKK 0195	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKK 0202	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKK 0207	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKK 0224	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKK 0226	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKK 0247	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKL 0002	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKL 0003A-C	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKL 0005-8	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKL 0014-16	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKL 0017-18	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKL 0019-20	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKL 0023-24	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKL 0025-26	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKL 0029-30	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKL 0031-32	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKL 0033-34	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKL 0039-40	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKL 0049-50	Kulturhistoriskt värdefull	
VKL 0051-52	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKL 0053-54	Kulturhistoriskt värdefull	
VKL 0062-63	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKL 0064-67	Kulturhistoriskt värdefull	
VKL 0069-72	Kulturhistoriskt värdefull	
VKL 0074-75	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKL 0076-77	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKL 0080-85	Kulturhistoriskt värdefull	

VKL 0088-89	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKL 0091	Kulturhistoriskt värdefull	
VKL 0092-93	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKL 0094-95	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKL 0096	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKL 0104-105	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKL 0113	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKL 0114	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKL 0116	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKL 0122	Kulturhistoriskt värdefull	
VKL 0127	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKL 0131	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKL 0134	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKL 0135	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKL 0136	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKL 0140	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKL 0144	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKL 0147	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKL 0151	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKL 0161	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKL 0165	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKL 0167	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKL AZ63	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKM 0001	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKM 0002	Kulturhistoriskt värdefull	B
VKM 0003A-B	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKM 0005	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKM 0008	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKM 0011A	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKM 0012	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKM 0013	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKM 0014	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKM 0016	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKM 0020	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
VKM 0023-24	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKM 0025-26	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKM 0027-28	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKM 0029-30	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKM 0031-32	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
VKM 0033-35	Kulturhistoriskt värdefull	B

INVENTERING AV GRAVVÅRDAR

ÖSTERÅKERS KYRKOGRD

Västra Vingåkers och Österåkers församlingar

2024-06-07

INLEDNING

Bakgrund och nuläge

Svenska kyrkans kyrkogårdar och begravningsplatser som är tillkomna före utgången av år 1939 omfattas av kulturmiljölagens 4 kap. Kulturmiljölagen skyddar helheten på en kyrkogård/begravningsplats och tillstånd krävs för väsentliga ändringar. En ökad trend i delar av landet är att gravanordningar succesivt och i stor skala tas bort utan tillstånd. Enligt Riksantikvarieämbetets föreskrifter om kyrkliga kulturminnen (KRFS 2012:2) ansvarar ägare till kyrkobyggnader, kyrkotomter och begravningsplatser för att det finns en vård- och underhållsplan för dessa objekt. En vård- och underhållsplan för en kyrkogård eller begravningsplats ska innehålla en gravvårdsinventering i syfte att tillvarata de gravvårdar som bedöms kulturhistoriskt värdefulla och som därmed ska räknas som fast anordning på begravningsplatsen samt omfattas av tillståndsplikt enligt 4 kap. 13 § kulturmiljölagen.

Fredriksson arkitektkontor har av Västra Vingåkers och Österåkers församlingar fått i uppdrag att upprätta en gravvårdsinventering för församlingarnas två kyrkogårdar. Inventeringen utfördes under våren 2024 av byggnadsantikvarie/sakkunnig kulturvården Lisa Berglund och byggnadsantikvarie/sakkunnig kulturvården Olle Danielsson. Gravvårdsinventeringarna ska senare biläggas vård- och underhållsplaner för kyrkogårdarna, vilka ska tas fram under kommande år.

Kyrkogårdsförvaltningarna ansvarar för att säkerställa att alla gravvårdar står stabilt och inte utgör en säkerhetsrisk för allmänheten. Provtryckningar av gravvårdar har för att kontrollera stabiliteten genomförts på Västra Vingåkers och Österåkers kyrkogårdar. Dessa visade ett omfattande behov av omdubbing och säkring. Berörda gravvårdar har i dagsläget säkrats temporärt men de vårdar som enligt kulturmiljölagen inte får tas bort kommer inom en snar framtid att behöva åtgärdas.

På Västra Vingåker och Österåker kyrkogårdar finns ett ovanligt stort antal gravvårdar av kulturhistoriskt värde. Gallring bör ha utförts mycket sparsamt under 1900-talet. Utförda gravvårdsinventeringar tydliggör den stora mängden kulturhistoriskt värdefulla gravvårdar samt ett stort underhållsbehov. Utöver det betydande antalet vårdar som är i behov av omdubbing finns också ett mycket stort antal vårdar som är i behov av rengöring, restaurering av inskription och andra typer av lagningar. På båda kyrkogårdarna finns ett ovanligt stort antal träkors, vilka kräver tätare underhållsintervaller jämfört med vårdar i sten. Sammanfattningsvis har Västra Vingåkers och Österåkers församlingar ett digert och kostsamt arbete framför sig med vård och underhåll av de kulturhistoriskt värdefulla gravvårdar.

Syfte

Syftet med inventering och klassificering av kulturgravar är att säkerställa att värdefulla gravvårdar som berättar om olika tider i samhället finns kvar. De ger information om hur samhället, sociala villkor, tro och estetiska ideal har skiftat i olika tider. Materialet ska underlätta för kyrkogårdsförvaltningen vid återlämnande av gravvårdar och hur de sedan ska förvaltas eller hanteras genom att göra urvalet av vilka som ska bevaras, kan återanvändas eller vilka som kan tas bort. Inventeringen ska även vara ett stöd för stiftet och Länsstyrelsen vid tillståndsansökningar inför renoveringsarbeten och förändringar.

Tillvägagångssätt

Inventeringen har omfattat samtliga gravvårdar ute på kyrkogårdarna. I församlingarna finns också ett betydande antal återlämnade gravvårdar som placerats utanför begravningsplatsen. Dessa har inom

projektet inte inventerats utan kommer att omfattas av det framtida arbetet med vård- och underhållsplanen för kyrkogårdarna. Eventuella gravvårdar som förvaras i kyrkan eller i lokal i anslutning till kyrkan bör hanteras inom vård- och underhållsplansarbetet för kyrkorna samt tas med i kyrkans inventarieförteckning.

En inventeringsblankett utformad enligt Centrala gravvårdskommitténs rekommendationer (Handbok för kulturhistorisk inventering, bevarande och återanvändning av gravanordningar, 2007) har använts för att inventera gravvårdarna. Alla gravar har inventerats okulärt men endast de som bedömts som kulturhistoriskt värdefulla, Klass 1 eller Klass 2, har fotograferats och registrerats på en inventeringsblankett.

LAGAR OCH INFORMATION FRÅN LÄNSSTYRELSEN

Kulturmiljölagen och begravningslagen

Begravningsplatser som har anlagts före år 1940 är skyddade enligt 4 kap. 13 § kulturmiljölagen (1988:950, KML). Det innebär att de inte får utvidgas eller på annat sätt väsentligt ändras utan tillstånd från Länsstyrelsen. Tillstånd behövs också för att uppföra en ny byggnad eller fast anordning eller riva eller väsentligt ändra en befintlig byggnad, fast anordning eller vegetation eller för att ändra medveten gestaltning av vegetationen.

Kulturmiljölagens skydd omfattar både begravningsplatsens utseende och karaktär samt kulturhistoriskt värdefulla gravanordningar. De gravanordningar som bedöms ha ett kulturhistoriskt värde räknas som fast anordning på begravningsplats. De omfattas av tillståndsplikt enligt 4 kap 13 § kulturmiljölagen. Det gäller både de kategorier som har använts i inventeringen, "Kulturhistoriskt mycket värdefull, Klass 1" och "Kulturhistoriskt värdefull, klass 2". Dessa gravanordningar ska föras upp på en särskild förteckning. Inför varje planerad förändring skall tillstånd inhämtas från Länsstyrelsen.

Begravningslagen (1990:1144) anger att när en gravanordning har blivit uppsatt, får den inte föras bort utan upplåtarens medgivande. När gravrätten upphör har ägaren rätt till gravvården. Om gravrättsinnehavaren inte gör anspråk på gravvården inom 6 månader tillfaller gravvården upplåtaren, alltså församlingen. Vidare säger lagen "Om en gravanordning har tillfallit upplåtaren och den är av kulturhistoriskt värde eller av annat skäl bör bevaras för framtiden, skall upplåtaren om möjligt lämna kvar den på platsen. Om gravanordningen ändå måste föras bort från gravplatsen, skall den åter ställas upp inom begravningsplatsen eller på någon annan lämplig och därtill avsedd plats".

Länsstyrelsen Södermanlands län, Information om gravvårdsinventeringar mm.

Länsstyrelsen i Södermanlands län har tagit fram information om vård- och underhållsplaner för begravningsplatser, gravvårdsinventering och trädvårdsplaner (Information, Länsstyrelsen Södermanlands läns Kulturnmiljöenheten, 2023-01-18). Informationen riktar sig till församlingar och förtroendevalda inom Svenska kyrkan i Strängnäs stift och finns tillgänglig i PDF-form på Länsstyrelsen hemsida. Informationen innehåller bland annat instruktioner för gravvårdsinventering.

I informationen anges att återlämnade gravanordningar bör stå kvar om platsen inte behövs för annat ändamål, till exempel nya askgravplatser. De bör heller inte tas bort av skötselrationella skäl. Varje enskild gravanordning utgör en del av begravningsplatsens kulturhistoriska värde. Generellt och succesivt

borttagande av återlämnade gravanordningar minskar det kulturhistoriska värdet. Väsentliga ändringar som påverkar begravningsplatsens kulturhistoriska värde – oavsett om de sker succesivt eller inte – kräver tillstånd. Det gäller till exempel successivt borttagande av återlämnade gravvårdar eller ändringar som påverkar strukturer och karaktär, som till exempel att ta bort inhägnader runt gravvårdar eller att lägga igen grusgravar.

Skötsel som följer av kulturmiljövårdens krav, som till exempel underhåll av kulturhistoriskt värdefulla gravanordningar, bör ingå i begravningsverksamheten och finansieras via begravningsavgiften.

KULTURHISTORISK BEDÖMNING

Alla gravvårdar bär på sin historia och kan berätta om en person, en familj, ett historiskt yrke, stilhistoria och begravningstraditioner. Den kulturhistoriska bedömningen görs utifrån principer som tagits fram av Centrala gravvårdskommittén med representanter från Svenska kyrkans församlingsförbund, Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbund, Föreningen Sveriges kyrkogårdschefer, Gravvårdsfirmornas riksorganisation och Riksantikvarieämbetet. En kulturhistorisk bedömning är aldrig definitiv utan hela tiden föremål för omvärderingar. Vid bedömningen tas hänsyn till varje enskild kyrkogårds egna värden men också till värden i förhållande till andra kyrkogårdar i stiftet och övriga landet.

I inventeringen pekas även sammanhängande kvarter med gravvårdar som tillsammans bildar strukturer som berättar om uppkomsttiden ut. Det kan röra sig om linjegravar där en sammanhängande följd av vårdar visar de sociala villkor som präglade begravningskicket. Det kan också vara en grupp gravvårdar från kvarterets tillkomstperiod som tydligt speglar kvarterets ursprungliga karaktär och som berättar om kyrkogårdens utveckling. Vårdarna kan var för sig vara relativt vanligt förekommande men tillsammans bildar de ett karaktärsdrag viktigt för kyrkogården. Det kan även vara en typ av gravvård som är vanlig lokalt eller berättar något om ortens utveckling, de människor som bott där och deras försörjningsverksamheter. Det gör att olika bedömning av det kulturhistoriska värdet kan göras för olika kyrkogårdar beroende av sammanhang och vad de berättar om lokalsamhället.

Inventeringen inkluderar gravvårdar som utifrån skilda kriterier bedöms som kulturhistoriskt värdefulla. Generellt gäller att äldre domliga gravvårdar från tiden fram till 1850 är sällsynta och mycket värdefulla. Detta gäller även gravstaket och gravvårdar i gjutjärn och smidesjärn liksom äldre vårdar av trä. Många andra gravstenar har också ett kulturhistoriskt värde som kan kopplas till gravvårdens utförande - material, konstnärligt utförande eller till en person- lokal/personhistoriskt värde.

Centrala gravvårdskommittén menar att en tidsmässig distans krävs för att kunna göra en god bedömning av vad som är kulturhistoriskt värdefullt. Därför har gravvårdar yngre än trettio år inte inkluderats i den här inventeringen och gravvårdar yngre än 50 år pekas ut restriktivt. Det betyder inte att de inte har ett kulturhistoriskt värde men värdering och urval anstår till framtiden. Ett fåtal undantag har dock gjorts på Västra Vingåkers och Österåkers kyrkogårdar. Undantagen gäller gravvårdar med titlar som bedöms kunna bli samhällshistoriskt intressanta i framtiden eller som av lokalhistoriska skäl är intressanta.

Klassificering

Utpökade kulturhistoriska gravvårdar har värderats i två olika klasser **Klass: 1, mycket värdefull** eller **Klass: 2, värdefull**.

En gravvård utpekad som **Klass 1: mycket värdefull** ska bevaras på sin plats efter att gravrätten upphört och bör inte omarbetas. De omfattas av 4 kap. 13 § kulturmiljölagen och tillstånd från Länsstyrelsen krävs för väsentliga ändringar.

En gravvård utpekad som **Klass: 2 värdefull** är värd att bevara men kan eventuellt återanvändas. En gravvård av Klass 2 kan eventuellt försiktigt omarbetas utan att det kulturhistoriska värdet går förlorat.

En gravvård av Klass 1 eller Klass 2 kan i många fall vara värdefulla genom att uppfylla samma kriterier men en Klass 2 kan vara värdefull för sammanhanget i ett kvarter eller en välrepresenterad typ av gravvård. Även Klass 2-vårdar omfattas av 4 kap. 13 § kulturmiljölagen och tillstånd från Länsstyrelsen krävs för väsentliga ändringar.

KULTURHISTORISKA REKOMMENDATIONER

Återlämning

Inventeringen omfattar alla gravvårdar oavsett om de är i bruk eller har återlämnats. De som fortfarande brukas och har gravrättsinnehavare bör föras in i en lista över väntande kulturgravar och den dag de återlämnas betraktas som en kulturhistoriskt värdefull fast anordning på begravningsplatsen.

Icke värderade gravvårdar

Det stora antalet gravvårdar pekats inte ut som kulturgravar. Gravar som inte pekats ut som särskilt kulturhistoriskt värdefulla är sentida eller i dagsläget mycket välrepresenterade gravvårdstyper. Historien visar att vad som idag är vanligt kan längre fram bli en unik företeelse. Det gör att värderingar ändras med tiden och inventeringar bör med jämna mellanrum uppdateras. Återlämnade gravanordningar bör bevaras om platsen inte behövs för annat ändamål, till exempel askgravplatser. De bör inte heller tas bort av skötselrationella skäl.

Sammanhängande miljöer

Sammanhängande miljöer på kyrkogården utgör ett kulturhistoriskt värde och bör värnas. Kvarter med gravvårdar från samma period utgör ofta en arkitektonisk enhet på kyrkogården som är värdefull. Traditioner som mönsterkrattning och omgärdningar av häck, sten eller staket berättar om de estetiska ideal som rått under skilda tider. Strukturer på kyrkogården och de gravvårdar som i samverkan skapar dem har ett värde och bör så långt som möjligt värnas.

VÅRD AV GRAVVÅRDAR

Att peka ut kulturhistoriskt värdefulla gravvårdar för att de även i framtiden ska finnas kvar och berätta om många generationer människors liv förutsätter att de vårdas. Kulturmiljölagen gör gällande att de ska vårdas så att dess kulturhistoriska värde inte minskar. Det här kapitlet beskriver några vanliga skador och risker och hur de kan hanteras och förebyggas. Ytterligare information finns i Riksantikvarieämbetets skrift *Vård av gravstenar* från 2012 samt i Gravvårdsfirmornas Riksorganisation och Sveriges Stenindustriförbunds vägledning *Gravvårdar* från 2005.

Sättning

Stenar som sätter sig eller inte står stadigt är en fara för allmänheten och de bör stöttas för att sedan mer permanent dubbas fast. Dubbarna ska vara rostfria för att undvika att stenen sprängs när dubbarna rostar.

Vittring/flagning /stötskador / sprickor

De olika bergarterna är olika hårda och känsliga mot olika saker. Äldre gravvårdar består ofta av mjukare stensorter som sandsten eller kalksten. De är sedimentära och kan med tiden skikta sig, de är känsliga för ämnen med högt PH värde och kan vittra, få bompartier där ett lager lossar från stenen, pulveriseras eller frostsprängas. Porösa stenarter som sandsten och kalksten är känsliga mot saltsprängning och frostsprängning.

Från 1800-talets mitt ökade användningen av granit, diabas och gnejs som är mer motståndskraftigt men istället känsligt för basiska ämnen.

Sten är hårt men sprött och kan vara känsligt mot slag. Hörn och utstickande delar som korsarmar kan lätt slås av vid stötar. Det är därför viktigt att vara försiktig vid skötsel av kyrkogården för att undvika att stöta emot med gräsklippare, trimmer och annat.

Spruckna stenar har ibland lagats med kramlor av järn. Det orsakar ofta nya sprickor när järnet rostar och spränger.

Stor försiktighet med kemikalier, salt och syrehaltiga ämnen i närheten av stenarna är viktigt. De kan reagera med mineraler i stenen, starta kemiska processer och påskynda vittring av stenen.

Vid snabb nedbrytning av stenmaterialet i en värdefull gravvård ska stenkonservator rådfrågas.

Biologisk påväxt

Påväxt av mossor, lavar och alger är vanligt på gravstenar. Mossa växer där det samlats jord att växa i och stenen kan rengöras. Alger trivs på skuggsidan och växer på fuktigt stenmaterial. Vid rengöring krävs att stenen efteråt hålls torr för att algerna inte ska komma tillbaka. Lavar har ett slags rotsystem som tränger in i stenen. Vid borstning finns de kvar och laven är snart tillbaka. Vissa lavar löser upp stenen och får ett mineralkorn i taget att lossna. Både lavar och alger håller fukt vilket kan leda till frostsprängning.

Förebygg påväxt genom att regelbundet borsta stenen från löv och skräp. Håll fickor i stenen som kan samla jord och fukt rena. Undvik stor skuggning av andra växter eller droppande sav som utgör en grogrund för biologisk påväxt.

Rengöring är lämpligast tidigt på våren eller sent på hösten då lavarna är i en tillväxtfas som gör dem mjukare.

Hårda stensorter som granit kan högtryckstvättas om de inte har sprickor. Var uppmärksam på om stenen har förgyllningar eller målad text som kan skadas.

På mjukare stensorter eller på spruckna stenar kan det underlätta att mjuka upp lavarna med fukt innan rengöring. De kan under cirka en vecka svepas in i våta tyger som täcks med plastsäckar för att inte torka ut. Sedan kan stenen borstas med en mjuk borste och sköljas med mycket vatten.

För särskilt skadade eller känsliga stenar ska stenkonservator rådfrågas.

Skadad förgyllning/dekoration

Vid skador på förgyllning och dekorativa delar av en värdefull gravvård ska konservator eller likvärdig kompetens kontaktas för rådgivning. Omförgyllning kan utföras av dekormålare eller annan förgyllare. För utomhusbruk rekommenderas bladguld av ca 23,75 karat.

Gipskrusta

Gipskrustor syns som svarta och ojämna ytor på stenen och består av kalkmineral från stenen som löst sig och förts med vatten till ytan. Krustan syns där regnvattnet inte kommer åt att skölja bort gipset och blir snabbt svart i luften.

Rengöring bör göras av stenkonservator. Många kommersiella rengöringsmedel är kraftigt basiska och ska undvikas då de kan reagera med stenen och bilda salter som kristalliseras och spränger materialet.

Klotter

Vid skadegörelse och klotter är det viktigt att snabbt kontakta en firma för klottersanering. Ju längre sprayfärg eller tusch sitter, desto svårare är det att ta bort. Berörs målade eller förgyllda delar bör konservator kontaktas.

På utsatta kyrkogårdar kan ett vax användas som förebyggande åtgärd. Vaxet ger en svärgenomtränglig yta som skyddar mot färgens inträngning.

Smutsning

Smutsning av sot, marschallstänk, järnmissfärgning och kopparmissfärgning är enklare att förebygga än att åtgärda.

Marschaller bör placeras så att de inte kan välta och ljus med en lykta som skyddar från vinden. Sot kan rengöras torrt med gomma pane, en gummiliknande deg.

Rostande järn bör stålborstas och rostskyddsmålas. Om rostutfällningar finns i skarvar mellan stenar beror det ofta på dubbar av järn. Finns sådana bör de bytas mot rostfria då rostande järn expanderar och stenen riskerar att sprängas sönder.

Missfärgningar av koppar är svåra att undvika och utfällningar från koppartak eller ornament får accepteras.

Rengöring av sten från metallutfällningar ska utföras av konservator.

Inskriptioner ifyllda med färg

Inte sällan förekommer gravvårdar med försänkta inskriptioner som är ifyllda med färg, ofta svart men även andra kulör som rödbrun kan förekomma. Vid underhåll av inskriptionerna bör linoljefärg användas. Målningen bör utföras av dekormålare eller utförare med likvärdig kompetens. Ibland kan det vara svårt att avgöra vilken kulör som har använts då det mesta av färgen har nöts bort. Eventuella färgspår bör då undersökas. Saknas färgspår kan man i samråd med antikvarisk kompetens ta fram en kulör som överensstämmer med vårdens karaktär.

Vårdar i trä

På Österåkers och Västra Vingåkers kyrkogårdar är träkors vanligt förekommande. Merparten av dessa är täckmålade. Moderna täta färgtyper som kan leda till rötskador i virket förekommer. Vid renovering bör dessa täta färgskikt skrapas bort och korsen därefter ommålas med linoljefärg i tre strykningar. Linoljefärgen ska strykas tunt och arbetas väl in i virket. Om färgen läggs på för flödigt kan så kallade skinntork (hopskrynklad färg) uppstå. Särskild aktsamhet ska iakttas vid hantering av trasor eller annat material med linolja eller linoljefärg i, då dessa kan självantända. Trasor ska förvaras i en hink fylld med vatten och förslutas med lock.

Kraftigt rötskadade kors kan ersättas av nya lika befintliga. Det är viktigt att eventuella detaljer, profiler etc. återskapas i detalj. Virke bör vara av god kvalitet med täta årsringar. Ytbearbetning bör vara av hyvlad karaktär för att bättre lämpa sig för målning med linoljefärg. På Österåkers och Västra Vingåkers kyrkogårdar förekommer äldre kors med en lite mer intrikat triangulär form. Dessa förekom tidigare i stor omfattning men är idag få. Utgångspunkt vid restaurering av dessa bör vara att så mycket originalmaterial som möjligt bör bibehållas.

Till vårdarna i trä hör inskriptionsplattor, vissa är ursprungliga medan andra har bytts ut. Äldre inskriptionsplattor bör endast bytas om de är kraftigt skadade. Vid byte är det viktigt att ett historiskt riktigt material används och att hantverksmässigheten i möjligaste mån motsvarar originalet. Samtidig detaljering, t.ex. dekorativa kantband, bör återskapas. Nya plattor bör utföras i zinkplåt. Inskription bör återskapas i detalj avseende innehåll, stavning, radbrytningar och typsnitt. Inskriptioner kan målas på plats

alternativt stansas ut och fyllas i med färg. Kulör bör vara lika befintlig, vanligtvis svart. Infästning bör ske med varmförzinkad spårskruv med kullrig skalle. Skruven bör vara så liten som möjligt för ett diskret utseende.

Vårdar i gjutjärn och smide

Vårdar i gjutjärn och smide är vanligen täckmålade och rostskyddsbehandlade, inte sällan med blymönja vilket måste tas i beaktande vid renovering. Rengöring inför ommålning måste göras försiktigt utan att skada materialet. I vissa fall kan det vara lämpligt med blästring men denna måste göras varsamt och mindre provytor måste göras först i syfte att prova sig fram till lämplig styrka/metod. Brott/skador i gjutjärn kan förekomma och kan lagas men det kräver en skicklig smed med kunskap om lämpliga svetsmetoder och tillsatsmaterial.

Blymönja bör av miljöskäl undvikas vid ommålning. Lämpligt ersättande färgsystem kan vara Introtekniks Klarlack Grund i kombination med Isogaurd Pansar. Därefter slutstrykning med linoljefärg.

Kvarter: A

Gravplatsnummer: 013-014

Värdering: Klass I

Beskrivning

Omgärdning	Ytmaterial	☐ Annat:
☐ Stenram	☐ Sand	
☐ Staket	☐ Singel	Plantering:
☐ Häck	☒ Gräs	
☐ Annat	☐ Stensättning/plattor	

Gravvårdstyp	Trä	Sten	Järn	Annat	Inskriptionstyp
Stående		X			☒ Försänkt ☐ Förgylld
Liggande					☐ Förhöjd ☐ Annat:
Lutande					☐ Metallbokstäver/platta
Annat					Art av sten/trä: Kalksten

Inskription	Äldsta årtal
Här Förvaras det förgängliga af Probsten Nils Bergstedt Född 1712 Pastor i denna socken 1752 Död den 14 febr: 1798 Ibland en älskad Hjord Saknad af en kär Maka	Sophia Dorothea Dobbin Som väntar snar hvila i denna hög Och af Sju Barn Som spridde i werlden förenat stig at resa denna sten THH Minnesvård af en Huld Fader
	1798

Skador

☐ Sättning	☐ Rost
☒ Spricka/Vittring	☒ Mossa/lav
☐ Stötskador	☒ Skadad förgyllning/dekoration
☒ Flagnig	☐ Annat:

Kulturhistoriskt värde

☒ Hög ålder	☐ Ingår i arkitektoniskt uppbyggd del av kyrkogården
☒ Historiskt yrke/titel	☐ Unikt hantverk
☒ Personhistoriskt värde	☐ Multikonst
☐ Tidstypisk form	☐ Vård av trä/järn
☐ Lokal särart	☒ Rik inskription
☐ Unik utformning	☐ Annat:

Kommentar: Stor kalkstensvård, miljöskapande för kyrkogården och av mycket hög ålder. Spjälkning och sprickande sten på baksidan. Bör ses över av stenkonservator för att garantera livslängden. Är den ev omgjord eller flyttad?

Kvarter: E

Gravplatsnummer: 112

Värdering: Klass I

Beskrivning

Omgärdning	Ytmaterial	
☐ Stenram	☐ Sand	☐ Annat:
☐ Staket	☐ Singel	Plantering:
☐ Häck	☒ Gräs	
☐ Annat	☐ Stensättning/plattor	

Gravvårdstyp	Trä	Sten	Järn	Annat	Inskriptionstyp
Stående		X			☐ Försänkt ☐ Förgylld
Liggande					☐ Förhöjd ☐ Annat:
Lutande					☒ Metallbokstäver/platta
Annat					Art av sten/trä:

Inskription	Äldsta årtal
Här vilar David Ling Kalkugnstorp Född den 25/6 1899 Död den 9/7 1939	1939

Skador

☐ Sättning	☐ Rost
☐ Spricka/Vittring	☒ Mossa/lav
☐ Stötskador	☐ Skadad förgyllning/dekoration
☐ Flagnig	☐ Annat:

Kulturhistoriskt värde

☐ Hög ålder	☒ Ingår i arkitektoniskt uppbyggd del av kyrkogården
☐ Historiskt yrke/titel	☐ Unikt hantverk
☐ Personhistoriskt värde	☐ Multikonst
☒ Tidstypisk form	☐ Vård av trä/järn
☐ Lokal särart	☐ Rik inskription
☐ Unik utformning	☒ Annat: lokalhistoriskt värde i inskription

Kommentar: ett av kyrkogårdens många karaktärsskapande kors. Inskription med gårdsnamn av lokalhistoriskt intresse.

Gravplatsnummer	Benämning från Kultur/Bevarandevärde	Status
ÖKA 0001-2	Kulturhistoriskt värdefull	B
ÖKA 0003-4	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKA 0005-6	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKA 0007-8	Kulturhistoriskt värdefull	B
ÖKA 0009-10	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKA 0011-12	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKA 0013-14	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0015-17	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKA 0021-22	Övrigt	
ÖKA 0025-26	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKA 0027-28	Kulturhistoriskt värdefull	B
ÖKA 0029-30	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKA 0031-32	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKA 0039	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKA 0041-42	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0043-44	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKA 0045-46	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKA 0049	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0059-60	Kategori 1	B
ÖKA 0063	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0068-69	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKA 0070	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKA 0081	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0082A-B	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKA 0083	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0084	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKA 0085	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKA 0086	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKA 0087	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKA 0088	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0106	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKA 0107	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0108	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0109	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0110	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0111	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0112	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKA 0113	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0114	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0115	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0117	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0118	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0119	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0120	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0121	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0122	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0123	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0124	Kulturhistoriskt värdefull	B
ÖKA 0125	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0126	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B

ÖKA 0127	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0128	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0129	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0130	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0131	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0132	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0133	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0134	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0135	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0136	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0137	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0138	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0142	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0143	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0144	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0145	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKA 0146	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0147	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0148	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0149	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0150	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKA 0151	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKA 0152	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0153	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0154	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0155	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0156	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKA 0157	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0158	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0162-163	Kulturhistoriskt värdefull	B
ÖKA 0164-165	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0166-167	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKA 0168-169	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0170-171	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0172	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0173	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0174	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0175-177	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKA 0182-183	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKA 0184-185	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKA 0186	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKA 0187-188	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKA 0189	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0191	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0192	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0193	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0194	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKA 0195	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0196	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKA 0197	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKA 0198	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B

ÖKA 0199	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKA 0205	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKA 0206	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKA 0207-208	Kulturhistoriskt värdefull	B
ÖKA 0209-210	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKB 0001	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKB 0004	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKB 0005-6	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKB 0007	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKB 0009	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKB 0012-13	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKB 0014-15	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKB 0016-17	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKB 0018-19	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKB 0020-21	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKB 0022	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKB 0023	Kulturhistoriskt värdefull	B
ÖKB 0024-25	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKB 0029	Övrigt	B
ÖKB 0030-31	Kulturhistoriskt värdefull	B
ÖKB 0032	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKB 0046	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKB 0047	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKB 0050	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKB 0051-52	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKB 0055-57	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKB 0060	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKB 0061-62	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKB 0063	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKB 0064-65	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKB 0066	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKB 0067-68	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKB 0069-72	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKB 0078	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKB 0079	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKB 0082	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKB 0083	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKB 0092	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKB 0094-95	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKB 0096-97	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKB 0098	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKB 0099	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKB 0101-102	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKB 0105-107	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKB 0108-111	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKB 0112	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKB 0116	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKB 0117	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKB 0118	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKB 0119	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKB 0120	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B

ÖKB 0124	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKB 0125	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKB 0126	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKB 0127	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKB 0137	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKB 0138	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKB 0139	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKB 0142	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKB 0144	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKB 0145	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKB 0149	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKB 0150	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKB 0151	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKB 0154	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKB 0156	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKB 0157	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKB 0158	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKB 0159	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKB 0160	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKB 0161	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKB 0162	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKB 0165	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKB 0167	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKB 0169	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKB 0172	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKB 0175	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKB 0176	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKB 0177	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKB 0178	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKB 0179	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKB 0180	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKB 0190	Kulturhistoriskt värdefull	B
ÖKB 0191-192	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKB 0195-196	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKB 0199-200	Kulturhistoriskt värdefull	B
ÖKB 0201	Kulturhistoriskt värdefull	B
ÖKB 0202	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKB 0203-204	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKB 0205-206	Kulturhistoriskt värdefull	B
ÖKB 0209-211	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKC 0001-2	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKC 0003-4	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKC 0005-6	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKC 0007-8	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKC 0009-10	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKC 0011-12	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKC 0013-14	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKC 0015-16	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKC 0017-19	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKC 0020-22	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKC 0023-24	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B

ÖKC 0025-26	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKC 0027-28	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKC 0029-30	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKC 0031-33	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKC 0034-35	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKC 0036-37	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKC 0038-39	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKC 0040-41	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKC 0042	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKC 0047-48	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKC 0049-50	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKC 0051-52	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKC 0053-55	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKC 0056-58	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKC 0059-60	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKC 0061-62	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKC 0063-64	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKC 0065-66	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKC 0067-68	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKC 0069-71	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKC 0072-74	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKC 0075-76	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKC 0077	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKC 0078	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKC 0079-80	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKC 0081-82	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKC 0083-84	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKC 0085-86	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKC 0087-90	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKC 0091-92	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKC 0093-94	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKC 0095	Kulturhistoriskt värdefull	B
ÖKC 0096-97	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKC 0098-99	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKD 0001-3	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKD 0004-5	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKD 0006-8	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKD 0009-10	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKD 0011-12	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKD 0013-14	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKD 0015-16	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKD 0017-18	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKD 0019-21	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKD 0022-23	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKD 0024-25	Kulturhistoriskt värdefull	B
ÖKD 0026-27	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKD 0028-29	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKD 0030-31	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKD 0034	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKD 0035	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKD 0036-37	Kulturhistoriskt värdefull	

ÖKD 0038	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKD 0041-42	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKD 0043-45	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKD 0052	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKD 0056-57	Kulturhistoriskt värdefull	B
ÖKD 0058	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKD 0059	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKD 0060	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKD 0062	Kategori 1	B
ÖKD 0063	Kulturhistoriskt värdefull	B
ÖKD 0064	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKD 0065	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKD 0072-73	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKD 0074-77	Kulturhistoriskt värdefull	B
ÖKD 0078-79	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKD 0080-81	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKD 0082-83	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKD 0084-85	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKD 0086-87	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKD 0088-89	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKD 0090-91	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKD 0092-93	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKD 0094-95	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKD 0096-97	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKD 0098-99	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKD 0100-101	Kulturhistoriskt värdefull	B
ÖKD 0102-103	Kulturhistoriskt värdefull	B
ÖKD 0104-105	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKD 0108-109	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKD 0122	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKD 0123	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKD 0126	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKD 0130-131	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKD 0134	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKD 0136	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKD 0137	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKD 0138	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKD 0142	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKD 0147-148	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKD 0149	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKD 0151	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKD 0153	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKD 0154	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKD 0157-158	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKD 0161-162	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKD 0163	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKD 0164-165	Kulturhistoriskt värdefull	B
ÖKD 0166	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKD 0167	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKD 0171	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKD 0172	Kulturhistoriskt mycket värdefull	

ÖKD 0174	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKD 0175	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKD 0176	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKD 0177	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKD 0179	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKD 0182	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0001	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0002-3	Kulturhistoriskt värdefull	B
ÖKE 0004	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0005	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKE 0006-7	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0008-9	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0010	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0011-12	Kulturhistoriskt värdefull	B
ÖKE 0013-15	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0016-17	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0018-19	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0020-21	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0022-23	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKE 0024-25	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0030-31	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0034-35	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0036-37	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKE 0038-39	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKE 0044-45	Kulturhistoriskt värdefull	B
ÖKE 0046-47	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKE 0050-51	Kulturhistoriskt värdefull	B
ÖKE 0052	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0054-55	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0056-57	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0058-59	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0060-61	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0062-63	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0064-65	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0066-67	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0068-69	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0070-72	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0073-74	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0075-76	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKE 0080-81	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0082-83	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0084-85	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0086-87	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0088-90	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0093-94	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0095-97	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0098-99	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0101	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0102	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0103-104	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0105-107	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B

ÖKE 0110	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0111	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0112	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0113	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0114	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0115	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0116	Kulturhistoriskt värdefull	B
ÖKE 0117	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0120	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0121	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0122	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0123	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0124	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKE 0125	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0126	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0127	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0128	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0129	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0130	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0131	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0132	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0133	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0134	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0136	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0137	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0138	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0139	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0140	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0141	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0142	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0143	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0144	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0146	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0147	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0148	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0149	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0150	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0152	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0153	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0156	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKE 0157	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0158	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0159	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0160	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0162	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0163	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0164	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0165	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0166	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0167	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0168	Kulturhistoriskt mycket värdefull	

ÖKE 0169	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKE 0170	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKE 0171A	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0172	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0173	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0174	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0176	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0177-178	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0180	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0181	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0182	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0183	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0184	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0185	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0186	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0187	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0190	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0191	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0192	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0193	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0195	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0197	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0198	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0203	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0206	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0212	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0216-217	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0218-219	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0220-221	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0225	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0226	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0228	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0229-230	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0232	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0233	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0234	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0235	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0236	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0237	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0239	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0240	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0241	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0242	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0244	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0246	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0248	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0250	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0251	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0252	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0253	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0254	Kulturhistoriskt mycket värdefull	

ÖKE 0255	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0256	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0260	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0261	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0262-263	Kulturhistoriskt värdefull	B
ÖKE 0264-265	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0266-267	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0268-269	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0270	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0271	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0276-277	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0278-279	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0280	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0281	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0283	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0284	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0287	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0288	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0290	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0291	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0292	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0293	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0294	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0295	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0296	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0297	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0298	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0299	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0300	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0301	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0302	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0303	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0304	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0305	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0306	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0307-308	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0309	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0310	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0311	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0313	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0314	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0315	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0316	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0319-320	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKE 0321-323	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0326-327	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0328-329	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0330-331	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0333	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0334	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0335	Kulturhistoriskt mycket värdefull	

ÖKE 0337	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0338	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0339	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0340	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0341	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0342	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0343	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0344	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0345	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0346	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0347	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0348	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0349	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0353	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0355	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0360	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0361	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0362	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0364	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0366	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0367	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0368	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKE 0369-370	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0371-372	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0373-375	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKE 0376-377	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B
ÖKE 0378-379	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0380-381	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0382	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0383	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKE 0384-385	Kulturhistoriskt mycket värdefull	
ÖKF 0001	Kulturhistoriskt värdefull	
ÖKF 0083	Kulturhistoriskt mycket värdefull	B

